

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики

Факультет №6

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ**

навчальної дисципліни «Адміністративне право» обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30 серпня 2023 року № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25 серпня 2023 року № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29 серпня 2023 року № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Стреляний В.І.
3. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, доцент Сенчук І.І.

Рецензенти:

1. Професор кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Комзюк А.Т.
2. Перший заступник директора Національного наукового центру „Інститут судових експертиз ім.Засл.проф.М.С.Бокаріуса, доктор юридичних наук, професор Спіцина Г.О.

1. Загальні методичні вказівки.

Метою викладання обов'язкової навчальної дисципліни «Адміністративне право» є засвоєння основних теоретико-правових положень, що стосуються історії, сутності, предмета, методу та принципів адміністративного права; механізму адміністративно-правового регулювання; правового статусу суб'єктів адміністративного права; форм та методів публічного управління; адміністративних процедур; поняття, підстав та принципів адміністративної відповідальності; забезпечення законності в публічному управлінні; адміністративно-правових основ міжгалузевого управління, управління економікою, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом; повноважень адміністративних судів щодо розгляду справ адміністративної юрисдикції, порядок звернення до адміністративних судів і порядок здійснення адміністративного судочинства.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Адміністративне право» є подання здобувачам вищої освіти ґрунтовних знань теорії адміністративного права і змісту адміністративного законодавства у сфері формування і функціонування системи органів публічної адміністрації, контролю за діяльністю публічної адміністрації, адміністративної відповідальності та здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення; проведення всебічного аналізу практики застосування адміністративного законодавства в зазначених сферах; засвоєння здобувачами вищої освіти теорії формування і функціонування системи органів публічної адміністрації, контролю за діяльністю публічної адміністрації, адміністративної відповідальності та здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення; повноважень адміністративних судів щодо розгляду справ адміністративної юрисдикції, порядок звернення до адміністративних судів і порядок здійснення адміністративного судочинства, розвиток у здобувачів вищої освіти навиків самостійної творчої роботи при закріпленні теоретичних знань у ході вивчення курсу; закріплення навиків самостійного аналізу законодавства і правозастосовчої практики.

Міждисциплінарні зв'язки: конституційне право України, судові та правоохоронні органи України, адміністративна діяльність; адміністративна відповідальність та провадження у справах про адміністративні правопорушення; адміністративне судочинство; організація роботи органів юстиції; правове регулювання адміністративних послуг; адміністративні процедури.

Очікувані результати навчання: сформовані в студентів навички використання отриманих знань у процесі подальшого вивчення спеціальних фахових дисциплін та майбутньої практичної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- поняття, предмет та метод адміністративного права;
- поняття та види адміністративно-правових норм та систему адміністративного права;
- джерела адміністративного права;
- поняття та види адміністративно-правових відносин; поняття та види суб'єктів адміністративного права;
- особливості адміністративно-правового статусу фізичних осіб, органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, організацій та підприємств; функції, форми і методи

державного управління;

- адміністративно–правове регулювання державної служби;
- особливості забезпечення законності в державному управлінні; поняття адміністративної відповідальності та адміністративного правопорушення, його склад;
- поняття та види адміністративних стягнень та загальні правила їх накладення;
- органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення;
- поняття справи адміністративної юрисдикції (адміністративної справи);
- способи забезпечення законності у публічному адмініструванні;
- публічне адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави;
- публічне адміністрування сферою господарювання та управління економічним розвитком суспільства;
- Публічне адміністрування соціальною та гуманітарно-культурною сферою суспільного життя.

вміти:

- грамотно застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію;
- визначити суть правової проблеми у сфері функціонування публічної адміністрації;
- правильно визначити основи правового регулювання відповідних адміністративних правовідносин;
- пропонувати шляхи вирішення окремих проблем правового регулювання;
- аргументовано висловити власну правову позицію з використанням посилань на нормативні акти, судову практику, матеріали роз'яснювального характеру державних органів;
- вибрати правильний шлях захисту інтересів конкретного учасника адміністративних правовідносин;
- складати проекти процесуальних документів;

2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
2.1.Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2 На основі повної загальної середньої освіти (1 курс)							
Тема 1 Адміністративне право як галузь права	5	1	2			3	Е К З А М Е Н
Тема 2 Механізм адміністративно-правового регулювання.	4	1				3	
Тема 3 Суб'єкти адміністративного права.	6	2	2			3	
Тема 4 Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права	6	1	2			3	
Тема 5 Органи виконавчої влади. Правовий статус Кабінету Міністрів України	6	1	2			3	
Тема 6 Правовий статус центральних органів виконавчої влади України	7	2	2			3	
Тема 7 Правовий статус місцевих державних адміністрацій	4		1			3	
Тема 8 Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права.	4		1			3	
Тема 9 Публічна служба	7	2		2		3	
Тема 10 Форми публічного адміністрування	7	2	2			3	
Тема 11 Методи публічного адміністрування.	7	2	2			3	
Тема 12 Загальні засади адміністративної відповідальності	7	2		2		3	
Тема 13 Способи забезпечення законності у публічному адміністрування.	7	2	2			3	
Тема 14 Адміністративні процедури	7	2	2			3	
Тема 15 Провадження у справах про адміністративні правопорушення	7	2		2		3	
Тема 16 Адміністративна юрисдикція	5	2				3	
Тема 17 Публічне адміністрування у сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.	5		2			3	
Тема 18 Публічне адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави.	7	2	2			3	
Тема 19 Публічне адміністрування сферою господарювання та управління економічним розвитком суспільства.	5	2				3	
Тема 20 Публічне адміністрування соціальною та гуманітарно-культурною сферою суспільного життя.	5	2				3	
Всього за 3 семестр	120	30	24	6		60	

2.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2 На основі повної загальної середньої освіти (2 курс)							
Тема 1 Адміністративне право як галузь права	5	1				4	Е К З А М Е Н
Тема 2 Механізм адміністративно-правового регулювання.	4	1				4	
Тема 3 Суб'єкти адміністративного права.	6	2	2			4	
Тема 4 Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права	6					4	
Тема 5 Органи виконавчої влади. Правовий статус Кабінету Міністрів України	6					4	
Тема 6 Правовий статус центральних органів виконавчої влади України	6		2			4	
Тема 7 Правовий статус місцевих державних адміністрацій	4					4	
Тема 8 Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права.	4					4	
Тема 9 Публічна служба	7	2		2		3	
Тема 10 Форми публічного адміністрування	6		2			4	
Тема 11 Методи публічного адміністрування.	7	2	2			3	
Тема 12 Загальні засади адміністративної відповідальності	6			2		4	
Тема 13 Способи забезпечення законності у публічному адміністрування.	6		2			4	
Тема 14 Адміністративні процедури	4					4	
Тема 15 Провадження у справах про адміністративні правопорушення	6			2		4	
Тема 16 Адміністративна юрисдикція	4					4	
Тема 17 Публічне адміністрування у сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.	4					4	
Тема 18 Публічне адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави.	4					4	
Тема 19 Публічне адміністрування сферою господарювання та управління економічним розвитком суспільства.	4					4	
Тема 20 Публічне адміністрування соціальною та гуманітарно-культурною сферою суспільного життя.	4					4	
Всього за 3 семестр	120	8	12	6		98	

3. Методичні вказівки до семінарських (практичних) занять

ДЕННА ФОРМА

Тема № 1: Адміністративне право як галузь права.

Семінарське заняття: Адміністративне право як галузь права.

Навчальна мета заняття: сформулювати визначення поняття адміністративного права, коло відносин, що складають його предмет у сучасних умовах; метод адміністративно-правового регулювання; визначення поняття публічного управління, їх співвідношення, визначити принципи публічного управління.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Соціальне призначення адміністративного права.
2. Предмет адміністративного права
3. Методи правового регулювання адміністративного права
4. Система адміністративного права
5. Сутність, основні риси та структура публічного управління.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: адміністративне право, предмет адміністративного права, управління, соціальне управління, публічне управління.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - а) в чому полягає відмінність адміністративного права як галузі права від науки адміністративного права, навчальної дисципліни, адміністративного законодавства?
  - б) чим відрізняється виконавча діяльність від розпорядчої?
  - в) які стадії можна виділити в управлінській діяльності?
  - г) які статті Конституції України визначають способи участі громадян у публічному управлінні?
  - д) які принципи публічного управління використовуються в інших сферах державної діяльності, а які властиві тільки публічного управлінню?
3. Визначте, які з наведених відносин є управлінськими: вибори Президента України; призначення Президентом України Міністра оборони України; погодження Міністерством внутрішніх справ наказу з Міністерством юстиції; укладення начальником райвідділу внутрішніх справ договору із будівельною організацією на ремонт будівлі; вибори загальними зборами колективного сільськогосподарського підприємства голови правління; складення секретарем судового засідання протоколу про адміністративне правопорушення; розгляд обласним судом касаційної скарги на рішення районного суду; призначення Генеральним прокурором прокурора району.
4. Накресліть у зошитах для семінарських занять схеми: предмет адміністративного права; структура публічного управління; принципи публічного управління.

Теми рефератів:

1. Виникнення засад адміністративного права: від камералістики і поліцейського права до адміністративного права.
2. Виконавча влада як гілка державної влади та її управлінська спрямованість.
3. Співвідношення публічного управління та виконавчої влади.

Тема № 2: Механізм адміністративно-правового регулювання.

Навчальні питання:

1. Адміністративно-правові норми та відносини.
2. Поняття і види джерел адміністративного права.
3. Систематизація адміністративного права, її види та особливості.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: адміністративно-правова норма; адміністративно-правові відносини; джерело адміністративного права; систематизація адміністративного права.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - а) що складає зміст адміністративно-правових норм?
  - б) як діють адміністративно-правові норми (в часі, в просторі, за колом осіб)?
  - в) із яких структурних елементів складаються адміністративно-правові відносини?
  - г) на яких підставах виникають адміністративно-правові відносини?
  - д) хто є суб'єктами адміністративно-правових відносин?
3. В чому полягають особливості джерел адміністративного права?
4. Визначте особливості кодифікації адміністративного права.

Письмові завдання:

1. Визначте та запишіть у зошит статті Конституції України, якими регулюються адміністративно-правові відносини.
2. Накресліть схеми: класифікація адміністративно-правових норм, класифікація адміністративно-правових відносин.

Теми рефератів:

1. Конституційне регулювання адміністративно-правових відносин.
2. Законодавчі акти в системі джерел адміністративного права.

Тема № 3: «Суб'єкти адміністративного права».

Семінарське заняття: . «Суб'єкти адміністративного права».

Навчальна мета заняття: визначити поняття суб'єктів адміністративного права; поняття адміністративної правосуб'єктності і адміністративно-правового статусу; Президент України: повноваження щодо виконавчої гілки влади.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика суб'єктів адміністративного права: поняття і види.
2. Поняття адміністративної правосуб'єктності і адміністративно-правового статусу.

3. Президент України: повноваження щодо виконавчої гілки влади.
4. Консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби, що створюються Президентом України для здійснення своїх повноважень.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: суб'єкт адміністративного права; адміністративна правосуб'єктність; адміністративно-правовий статус.
2. Визначте адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.

Письмові завдання:

1. Накресліть у зошиті для семінарських занять систему органів консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, що створюються Президентом України для здійснення своїх повноважень.

Теми рефератів:

1. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади.
2. Адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України

Тема № 4: «Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права».

Семінарське заняття: «Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права».

Навчальна мета заняття: визначити та засвоїти поняття адміністративно-правового статусу громадян України, іноземців, осіб без громадянства, громадських об'єднань; адміністративної правоздатності і дієздатності громадян;

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Адміністративно-правовий статус громадян України. Адміністративна правоздатність і дієздатність громадян.
2. Права та обов'язки громадян у сфері публічного управління. Форми участі громадян в публічному управлінні.
3. Іноземні громадяни і особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права, особливості їх адміністративно-правового статусу.
4. Громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права. Поняття та види громадських об'єднань. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: адміністративно-правового статусу громадян України, іноземців, осіб без громадянства, громадських об'єднань; адміністративної правоздатності і дієздатності громадян.
2. Дайте відповідь на запитання:
  - 1) Забезпечення законності в діяльності громадських об'єднань.
  - 2) Адміністративно-правові гарантії суб'єктивних прав громадян.

Практичні завдання:

Задача № 1

Громадянин Б. подав документи до конкурсної комісії для участі у конкурсі на заміщення вакантної посади консультанта Секретаріату Верховної Ради України. Конкурсна комісія відмовила громадянину Б., мотивуючи своє рішення тим, що громадянин Б. не подав відомості про доходи і зобов'язання фінансового характеру, про нерухоме та цінне рухоме майно, а також про вклади в банках, що належать йому та членам його родини.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 2

Громадянці Г, яка працювала на посаді спеціаліста управління освіти міської ради, через 6 місяців після її виходу із декретної відпустки було призначено атестацію. В результаті проведеної атестації атестаційна комісія зробила висновок що громадянка Г. не відповідає займаній посаді і запропоновано звільнити її. Спираючись на рекомендацію атестаційної комісії, міський голова звільнив громадянку Г. з посади.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. Чи є результати атестації та висновок атестаційної комісії обов'язковими до виконання головою відповідної ради?

Задача № 3

Наказом директора технікуму викладачу Сидорову було оголошено сувору догану за неявку на виборчу дільницю в день виборів до Верховної Ради України. Сидоров був членом дільничної виборчої комісії, його неявка ускладнила видачу виборцям бюлетенів.

Чи законний наказ директора?

Завдання № 4

Складіть схему необхідних компонентів, які повинна мати особа, щоб бути учасником адміністративних відносин. Вкажіть кожний із часток та опишіть його.

Теми рефератів:

1. Адміністративна правоздатність і дієздатність громадян.
2. Громадські об'єднання, як суб'єкти адміністративного права.

Тема № 5: «Органи виконавчої влади. Правовий статус Кабінету Міністрів України».

Семінарське заняття: «Органи виконавчої влади. Правовий статус Кабінету Міністрів України».

Навчальна мета заняття: визначити та засвоїти поняття органи виконавчої влади, правовий статус Кабінету Міністрів України.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття органу виконавчої влади, його ознаки.

2. Компетенція, підвідомчість, повноваження, види органів виконавчої влади.
3. Склад Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження уряду.
4. Правовий статус Прем'єр-міністра України.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: Кабінет Міністрів України, Прем'єр-міністра України, Перший віце-прем'єр-міністр України, орган виконавчої влади.
2. Дайте відповідь на запитання:
  1. Органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим.
  2. Організаційна структура і штати органів виконавчої влади.

Теми рефератів:

1. Компетенція, підвідомчість і повноваження.
2. Організаційна структура і штати органів виконавчої влади.

Тема № 6. «Правовий статус центральних органів виконавчої влади України».

Семінарське заняття: «Правовий статус центральних органів виконавчої влади України».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та ознаки правового статусу центральних органів виконавчої влади України.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Система центральних органів виконавчої влади. Міністерства України, їх види та завдання.
2. Повноваження Міністра як керівника міністерства.
3. Територіальні органи міністерства, порядок утворення, реорганізації та ліквідації.
4. Структура територіальних органів міністерства. Правовий статус керівника територіального органу міністерства.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: Міністерства України, Міністр, Державний секретар міністерства, територіальні органи міністерства, служба як центральний орган виконавчої влади, агентство як центральний орган виконавчої влади, інспекція як центральний орган виконавчої влади.

2. Сформулюйте відповіді на запитання:

1. Служба як центральний орган виконавчої влади функції якого складають надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам.
2. Агентство як центральний орган виконавчої влади функції якого складають управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління.
3. Інспекція як центральний орган виконавчої влади призначення якого складають контрольно-наглядові функції за дотриманням державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами актів законодавства.
4. Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом

5. Діяльність Національних Комісій, їх вплив на реалізацію державної політики

Теми рефератів:

1. Територіальні органи міністерства, порядок утворення, реорганізації та ліквідації.
2. Повноваження Міністра як керівника міністерства.
3. Правовий статус керівника територіального органу міністерства.

Тема № 7: «Правовий статус місцевих державних адміністрацій».
Семінарське заняття: «Правовий статус місцевих державних адміністрацій».

Навчальна мета заняття: визначити поняття правового статусу місцевих державних адміністрацій.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання:

1. Порядок утворення та система місцевих державних адміністрацій. Структура та основи компетенції місцевих державних адміністрацій.
2. Принципи діяльності місцевих державних адміністрацій. Основні завдання місцевих державних адміністрацій.
3. Особливості правового статусу голови місцевої державної адміністрації.
4. Порядок призначення на посаду та припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: місцеві державні адміністрації, голова місцевої державної адміністрації.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  1. Об'єкти державної власності, що перебувають в управлінні місцевих державних адміністрацій.
  2. Обов'язки Першого заступника та заступників голів місцевих державних адміністрацій.
  3. Порядок утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, служб та комісій Місцевих державних адміністрацій.
  4. Предметна й галузева компетенція місцевих державних адміністрацій.

Теми рефератів:

1. Структура та основи компетенції місцевих державних адміністрацій.
2. Порядок призначення на посаду та припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій.

Практичні завдання:

Задача № 1

Рішенням Іванівського міськвиконкому “Про запобігання захворюванню домашніх тварин на сказ” було передбачено застосування до громадян-власників, які вчасно не прищепили тварин від сказу, штрафу в розмірі до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварин чи без такої.

Чи відповідає вимогам закону таке рішення?

Задача № 2

На засідання адміністративної комісії при виконкомі селищної ради гр. Р. з'явився з працівником приватної юридичної фірми "Щит". Гр-ну Р. було заподіяно шкоду внаслідок порушення секретарем виконкому Т. встановлених правил тримання собак і котів (собака розірвав гр. Р. куртку). Однак адміністративна комісія не допустила адвоката до розгляду справи, мотивуючи своє рішення тим, що в гл. 21 КпАП право користуватися юридичною допомогою спеціаліста надано лише особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, до того ж, в ній мова йде тільки про адвоката.

Дайте висновок по справі.

Тема № 8: «Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права».

Семінарське заняття: «Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права».

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття: орган місцевого самоврядування, об'єкти власності..

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання:

- 1.Поняття органу місцевого самоврядування як суб'єкта адміністративного права.
- 2.Порядок утворення та система органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів.
- 3.Структура та основи компетенції органів місцевого самоврядування.
- 4.Принципи діяльності органів місцевого самоврядування. Основні завдання органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Додаткові питання:

1. Об'єкти власності, що перебувають в управлінні органів місцевого самоврядування.

Теми рефератів:

1. Порядок утворення та система органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів.
2. Основні завдання органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Практичні завдання:

Задача №1

Заступник голови райдержадміністрації Жидюк зробив ремонт у квартирі, самовільно вибивши капітальну стіну. Начальник інспекції державного архітектурно-будівельного контролю району наклав штраф на Жидюка у розмірі семи неоподаткованих мінімумів доходів громадян, зазначивши, що Жидюк є посадовою особою і несе підвищену відповідальність.

Чи законне рішення інспектора?

Задача №2

Рішенням виконкому міської ради народних депутатів було затверджено Правила користування метрополітемом, за порушення яких передбачалось накладення штрафу у розмірі 0,3 неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Чи відповідає вимогам закону рішення виконкому?

Тема № 9: «Публічна служба».***Практичне заняття: «Публічна служба».***

Навчальна мета завдання: визначити поняття публічної служби, поняття стимулювання праці і види відповідальності державних службовців; стимулювання праці і види відповідальності державних службовців.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Публічна служба: поняття, види.
2. Поняття державної служби і державного службовця. Поняття посади і посадової особи.
3. Проходження державної служби: загальне поняття. Стадії проходження державної служби.
4. Права та обов'язки державних службовців. Види і характеристика обмежень щодо державних службовців.
5. Соціальний захист державних службовців.
6. Дисциплінарна відповідальність державних службовців. Відсторонення державного службовця від виконання повноважень за посадою. Підстави припинення державної служби.
7. Оплата праці, заохочення в соціальні гарантії.
8. Робочий час і час відпочинку державного службовця. Відпустки.
9. Поняття, підстави та види відповідальності державних службовців.
10. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: публічна служба, Соціальний захист державних службовців.

2. Сформулюйте відповіді на запитання:

1. Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика.
2. Поняття та особливості альтернативної (невійськової) служби.

Практичні завдання:

Задача №1

Задача № 1

Начальник управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації громадянин К., маючи вік 60 років і стаж державної служби 25 років та медичний висновок про незадовільний стан здоров'я, що перешкоджає виконанню службових повноважень, подав письмову заяву про відставку.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 2

Громадянин Б. подав документи до конкурсної комісії для участі у конкурсі на заміщення вакантної посади консультанта Секретаріату Верховної Ради України. Конкурсна комісія відмовила громадянину Б., мотивуючи своє рішення тим, що громадянин Б. не подав відомості про доходи і зобов'язання фінансового характеру, про нерухоме та цінне рухоме майно, а також про вклади в банках, що належать йому та членам його родини.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 3

До голови правління Пенсійного фонду України громадянина Д. надійшла скарга на неналежне виконання начальником відділу по контролю за надходженням коштів та погашенням заборгованості з платників Пенсійного фонду України – громадянином В. своїх посадових обов'язків. Зміст скарги було доведено до відома останнього. Громадянин В. почав вимагати проведення службового розслідування з метою зняття безпідставних, на його думку звинувачень щодо нього, у чому йому було відмовлено у зв'язку з тим, що скарга не містить відомостей про автора, а щодо анонімних скарг службове розслідування не проводиться.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 4

Громадянин Б., який протягом 3 років займав посаду віце-консула при генеральному консульстві України у Санкт-Петербурзі, був достроково відкликаний до України. Це рішення було аргументовано тим, що він вступив у шлюбні відносини із громадянкою Російської Федерації.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. В яких випадках працівник дипломатичної служби, направлений у довготермінове відрядження, може бути достроково відкликаний до України ?

Задача № 5

Громадянці Г, яка працювала на посаді спеціаліста управління освіти міської ради, через 6 місяців після її виходу із декретної відпустки було призначено атестацію. В результаті проведеної атестації атестаційна комісія зробила висновок що громадянка Г. не відповідає займаній посаді і

запропоновано звільнити її. Спираючись на рекомендацію атестаційної комісії, міський голова звільнив громадянку Г. з посади.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. Чи є результати атестації та висновок атестаційної комісії обов'язковими до виконання головою відповідної ради?

Задача № 6

Перед Вами 12 тверджень. Визначте чи є серед них помилкові? Відповідь обґрунтуйте.

1. Всі особи, які претендують на зайняття посади державною службовця повинні подати відомості про нерухоме та цінне рухоме майно, вклади в банках і цінні папери.

2. До державних службовців можуть застосовуватися тільки ті дисциплінарні стягнення, які передбачені Законом "Про державну службу".

3. Державний службовець не має права працювати за сумісництвом.

4. При прийнятті на державну службу може встановлюватися стажування терміном до 2 місяців.

5. Граничний вік перебування на державній службі однаковий для всіх осіб.

6. Існує 8 основних категорій державних службовців і встановлюється 10 рангів державних службовців. Ранги присвоюються незалежно від категорії.

7. Всі ранги державним службовцям присвоюються Кабінетом Міністрів України.

8. Державна служба припиняється тільки на підставах, передбачених Кодексом законів про працю України.

9. Рішення про прийняття відставки державного службовця або відмову в ній приймається у 10-денний термін.

10. В разі відставки державного службовця йому призначається пенсія з дня прийняття відставки.

Теми рефератів

1. Теми рефератів:

1. Класифікація посад державних службовців.
2. Види і характеристика обмежень щодо державних службовців.
3. Порядок проходження служби в Національній поліції України.
4. Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика.
5. Особливості дисциплінарної відповідальності окремих видів державних службовців.
6. Соціальне забезпечення державних службовців.
7. Дисциплінарна відповідальність державних службовців за вчинення корупційних діянь.

Тема № 10: «Форми публічного адміністрування».

Семінарське заняття: «Форми публічного адміністрування».

Навчальна мета заняття: визначити поняття, основні риси форм публічного

адміністрування.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття і види форм публічного адміністрування.
2. Поняття актів публічного адміністрування.
3. Нормативні акти та їх ознаки. Дія актів у часі і просторі. Підстави припинення дії правових актів публічного адміністрування.
4. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади. Акти місцевих органів виконавчої влади.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: публічне адміністрування, правові акти, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, акти центральних органів виконавчої влади, акти місцевих органів виконавчої влади.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  1. Призначення правових актів публічного адміністрування.
  2. Вимоги до правових актів публічного адміністрування.
  3. Державна реєстрація нормативно-правових актів.
  4. Властивості правових актів публічного адміністрування.

Теми для рефератів:

1. Поняття, види актів публічного адміністрування.
2. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади.

Письмові завдання:

Задача № 1

Виконавчий комітет Донецької міської Ради народних депутатів вніс на розгляд Ради пропозиції щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування. Однак міський голова зазначив, що виконавчий комітет не має право на здійснення таких повноважень. Він зазначив, що на це має право Міністерство внутрішніх справ України, а виконавчий комітет повинен лише прийняти відповідне рішення щодо пропозицій міністерства.

Дайте юридичну оцінку ситуації.

Задача № 2

Кожен студент самостійно до початку практичного заняття складає змістовну ситуацію, в якій виражається одна із форм публічного адміністрування із аргументацією на підставі чинного законодавства України.

Задача № 3

Напишіть есе на тему: “Мої бачення вдосконалення форм публічного адміністрування”. (Обсяг 1-3 сторінок).

ТЕМА № 11: «Методи публічного адміністрування».

Семінарське заняття: «Методи публічного адміністрування».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та загальні методи публічного

адміністрування.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Поняття методів публічного адміністрування.
2. Функції методів публічного адміністрування.
3. Класифікація методів публічного адміністрування.
4. Співвідношення переконання, заохочення і примусу в публічному адмініструванні.
5. Поняття і особливості адміністративного примусу.
6. Заходи адміністративного примусу.
7. Адміністративно-запобіжні заходи.
8. Заходи адміністративного припинення.
9. Заходи адміністративної відповідальності.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: метод публічного адміністрування, адміністративний примус.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
3. Класифікація методів публічного адміністрування залежно від конкретного засобу, який використовується для вирішення управлінських задач.
4. Поняття та види заходів адміністративного попередження.
5. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - 1) поняття та основна мета застосування адміністративно-запобіжних заходів;
  - 2) окресліть коло адміністративно-запобіжних заходів. Чи обмежений чітко перелік вказаних заходів в законодавчих актах?
  - 3) характеристика заходів адміністративного припинення та мета їх застосування;
  - 4) заходи адміністративного припинення загального призначення:
    - самостійні (оперативні) заходи адміністративного припинення;
    - допоміжні (забезпечувальні), тобто заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення;
  - 5) заходи припинення спеціального призначення та порядок їх застосування:
    - заходи фізичного впливу;
    - спеціальні заходи;
    - вогнепальна зброя;
  - 6) дайте характеристику заходам адміністративного стягнення.

Теми для рефератів:

1. Поняття та види заходів адміністративного припинення.
2. Поняття та види адміністративних стягнень та інших заходів відповідальності, їх нормативне закріплення.

Тема № 12. Загальні засади адміністративної відповідальності.

Практичне заняття: Загальні засади адміністративної відповідальності.

Навчальна мета заняття: визначити поняття, основні риси та нормативну основу адміністративної відповідальності; поняття адміністративного правопорушення та його ознаки; поняття та елементи складу адміністративного проступку.

Час проведення – 4 год. Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття та особливості адміністративної відповідальності.
2. Принципи адміністративної відповідальності.
3. Завдання законодавства про адміністративні правопорушення.
4. Система законодавства про адміністративні правопорушення.
5. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та самоврядування щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність.
6. Запобігання адміністративним правопорушенням.
7. Забезпечення законності при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення.
8. Чинність законодавства про відповідальність за адміністративні правопорушення.
9. Поняття адміністративного правопорушення (проступку).
10. Ознаки адміністративного правопорушення.
11. Поняття, значення і структура складу адміністративного правопорушення.
12. Об'єкт адміністративного правопорушення.
13. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення.
14. Поняття та ознаки суб'єкта адміністративного правопорушення.
15. Загальний і спеціальний суб'єкти адміністративного правопорушення.
16. Відповідальність за адміністративні правопорушення неповнолітніх віком від 16-то до 18-ти років.
17. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб.
18. Поняття адміністративного стягнення. Мета адміністративних стягнень.
19. Види адміністративних стягнень. Основні та додаткові стягнення.
20. Накладення і погашення адміністративних стягнень.
21. Відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням.
22. Підстави звільнення від адміністративної відповідальності.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: юридична відповідальність; адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення (проступок); склад адміністративного проступку; умисел (прямий, непрямий); протиправна легковажність; необережність; протиправна необачність.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:

- а) основні риси адміністративної відповідальності;
- б) види составів адміністративних правопорушень;
- в) юридичний зміст таких складів адміністративних правопорушень, як матеріальні та формальні; однозначні та альтернативні;
- г) ознаки, які характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення;
- д) об'єкт адміністративного правопорушення, види об'єктів;
- е) зміст суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення;
- є) суб'єкт адміністративного правопорушення, статус загального і спеціального суб'єктів.

3. Адміністративна відповідальність посадових осіб.

Практичні питання:

1. Класифікація адміністративних стягнень.
2. Назвіть основні і додаткові адміністративні стягнення. Чим вони відрізняються?
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - а) перелік адміністративних стягнень;
  - б) до яких категорій громадян не застосовують стягнення у вигляді позбавлення спеціальних прав?
  - в) особливості застосування адміністративного арешту.
3. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративні проступки.
4. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративні проступки.
5. Особливості відповідальності спеціальних суб'єктів.

Письмові завдання:

Задача 1

Визначте в гривнях розмір штрафу, встановленого за: зловживання монопольним становищем на ринку; недекларування предметів, які переміщуються через митний кордон України; несплату у встановлений строк митного збору в розмірі 100 грн.; виготовлення харчових продуктів із сировини тваринного походження, забороненої для використання, на суму 5 тис. грн.; виробництво і реалізацію будівельних матеріалів, які не відповідають державним стандартам, на суму 1 тис. грн.; безквитковий проїзд в тролейбусі.

Задача 2

Рішенням Іванівського міськвиконкому “Про запобігання захворюванню домашніх тварин на сказ” було передбачено застосування до громадян-власників, які вчасно не прищепили тварин від сказу, штрафу в розмірі до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварин чи без такої.

Чи відповідає вимогам закону таке рішення?

Задача 3

Гр. С. був позбавлений права керування автомобілем на 1 рік за невиконання вимоги працівника поліції про зупинку транспортного засобу.

Вважаючи стягнення несправедливим, він звернувся із скаргою до прокурора, в якій зазначив, що є інвалідом праці II-ї групи, а до інвалідів, як пояснив йому знайомий юрист, стягнення у вигляді позбавлення права керування не застосовуються.

Підготуйте проект мотивованої відповіді громадянинуві.

Задача 4

Адвокат громадянина Л. оскаржив в суд постанову співробітника поліції про накладення на Л. штрафу за порушення ним правил дорожнього руху, мотивуючи скаргу тим, що протокол про адміністративне правопорушення не складався і, звісна річ, не підписувався свідками та порушником. Крім того, працівник поліції не повідомив громадянина Л. про час і місце розгляду справи.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 5

Гр. П. звернулась із скаргою до голови обласного суду на постанову судді районного суду, якою гр. У. було піддано штрафу на 50 грн. відповідно до ч. 2 ст. 154 КпАП. В скарзі гр. П. зазначила, що суддя не розглянув питання про відшкодування їй шкоди, заподіяної правопорушенням (собака гр. У. розірвав сумку гр. П. вартістю 100 гривень), а також не конфіскував собаку.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 6

Дільничний інспектор поліції затримав неповнолітнього Б., який перебував у кінотеатрі в стані сп'яніння. Дільничний інспектор з'ясував, що Б. вдома за згодою батьків випив вина з нагоди дня народження сестри. Вважаючи, що було вчинено правопорушення, передбачене ст. 180 КпАП, дільничний інспектор склав протокол, який було надіслано до адміністративної комісії при виконкомі селищної ради. Однак з адміністративної комісії протокол повернули до РВВС, зазначивши, що комісія не має права розглядати цю справу.

Кому підвідомча зазначена справа?

Задача 7

17-річний С. керував мотоциклом в стані сп'яніння. Начальник відділення поліції застосував до нього штраф у розмірі 300 грн. Прокурор району опротестував постанову начальника відділення, зазначивши, що цю справу повинен розглядати районний суддя. Начальник відділення в особистій розмові пояснив прокуророві, що він виніс постанову відповідно до ст. 13 КпАП, в якій встановлено, що в разі вчинення неповнолітнім адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КпАП, він підлягає відповідальності на загальних засадах.

Хто має право вирішувати такі справи?

Задача 8

Інспектор поліції оштрафував гр. П., який керував автомобілем "Газель", на 50 грн. відповідно до ч. 1 ст. 126, оскільки П. не мав посвідчення на право керування. Гр. П. пояснив, що автомобіль належить йому, а посвідчення випадково впало в дверцята кабінки і дістати його звідти він зараз не може.

Чи правильно накладено адміністративне стягнення?

Задача 9

Які посадові особи від імені органів внутрішніх справ (поліції) мають право розглядати справи про такі адміністративні правопорушення: незаконне вироблення без мети збуту наркотичних засобів в невеликих розмірах; пошкодження внутрішнього обладнання пасажирських вагонів; самогоноваріння; перебування в громадському місці у п'яному вигляді; керування транспортним засобом у стані сп'яніння?

Задача 10

Головний державний інспектор ветеринарної медицини району склав протокол про ухилення від виконання припису державного інспектора ветеринарної медицини щодо утилізації загиблих тварин, вчинене головним зоотехніком КСП "Світанок" Є. Оскільки, на його думку, до порушника слід застосувати більш суворе стягнення, ніж надано право накладати йому, він передав протокол на розгляд адміністративної комісії.

Чи правильно вчинив головний державний інспектор ветеринарної медицини?

Задача 11

Гр. З. поскаржився дільничному інспектору поліції на сусіда Г., який самовільно побудував гараж під вікнами його квартири. Дільничний інспектор склав протокол про самовільне будівництво і надіслав його до виконкому селищної ради. Виконком розглянув справу і оштрафував гр. Г. на 150 грн., а також зобов'язав його знести гараж.

Дайте оцінку правомірності рішення виконкому.

Теми рефератів:

1. Застосування попередження як виду адміністративного стягнення.
2. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
3. Підстави звільнення від адміністративної відповідальності.
4. Види органів, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
5. Повноваження органів, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
6. Співвідношення повноважень суду та поліції щодо притягнення до адміністративної відповідальності.
7. Законодавче регулювання адміністративної відповідальності.
8. Форми вини суб'єкта адміністративного проступку.

Тема № 13: Способи забезпечення законності в публічному управлінні.

Семінарське заняття: Способи забезпечення законності в публічному управлінні.

Навчальна мета завдання: визначити способи забезпечення законності в державному управлінні, поняття та сутність парламентського та президентського контролю.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Сутність і загальна характеристика способів забезпечення законності в публічному управлінні.
2. Державний контроль: поняття і роль у публічному управлінні.
3. Класифікація видів державного контролю.
4. Контроль з боку органів місцевого самоврядування.
5. Контроль з боку громадських організацій.
6. Контроль в управлінні, його види. Поняття, функції і види державних інспекцій.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: законність; дисципліна; контроль; перевірка виконання; адміністративний нагляд.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - а) в чому полягає забезпечення законності в державному управлінні?
  - б) які є види державної дисципліни?
  - в) як співвідносяться поняття “контроль” і “нагляд”?
  - г) в яких формах здійснюється судовий контроль в державному управлінні?
  - д) які особливості державних інспекцій як органів виконавчої влади можна виділити?
  - е) в чому полягає значення звернень громадян для забезпечення законності в державному управлінні?
3. Система контролюючих органів в Україні.

Теми рефератів:

1. Класифікація видів державного контролю.
2. Контроль з боку органів місцевого самоврядування .
3. Контроль з боку громадських організацій.

Тема № 14: Адміністративні процедури.

Семінарське заняття: Адміністративні процедури.

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття: управлінський процес, адміністративне провадження, адміністративна процедура, адміністративно-юрисдикційне провадження; визначити особливості здійснення окремих адміністративних процедур.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та види адміністративних процедур.
2. Стадії адміністративних процедур.
3. Дисциплінарне провадження.
4. Провадження зі звернень громадян.
5. Надання адміністративних послуг.

Додаткові питання:

- 1) Завдання, значення і законодавче регулювання провадження в справах про державну реєстрацію юридичних осіб.

- 2) Суб'єкти державної реєстрації.
- 3) Види документів, що надаються юридичною особою для державної реєстрації. Строки та порядок розгляду справ про державну реєстрацію. Строки та порядок оскарження рішення про відмову у державній реєстрації юридичної особи.
- 4) Особливості державної реєстрації об'єднань громадян.
- 5) Порядок перереєстрації юридичних осіб.
- 6) державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності;
- 7) реєстрація місцевих об'єднань громадян, органів територіальної самоорганізації населення;
- 8) реєстрація автотранспортних засобів;
- 9) реєстрація актів державного управління.

Теми рефератів:

1. Управлінський процес, як вид юридичного процесу.
2. Надання адміністративних послуг.

ТЕМА № 15. Провадження в справах про адміністративні правопорушення **Практичне заняття: Провадження в справах про адміністративні правопорушення**

Навчальна мета заняття: розглянути особливості та стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Час проведення 2 год. Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Завдання та принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення.
3. Докази у справі про адміністративне правопорушення, їх оцінка.
4. Особи, які беруть участь в провадженні в справах про адміністративні правопорушення.
5. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
6. Протокол про адміністративне правопорушення, порядок його складення.

Письмові завдання:

Задача 1

Начальник РВ УМВС розглянув справу про вчинення гр. В. адміністративного проступку, передбаченого ст. 173 КпАП, і виніс постанову про застосування до порушника штрафу. В скарзі на постанову адвокат громадянина В. зазначив, що під час розгляду справи допущено ряд порушень. Так, адвокат не був повідомлений про час та місце розгляду справи, начальник у звертаннях до В. постійно вживав слова “порушник” або “хуліган”, не були опитані всі свідки, не проведено огляд на стан сп'яніння. Адвокат також зазначив, що до приміщення, де розглядалася справа, не були допущені родичі

правопорушника та представник громадськості.

Які принципи провадження у справах про адміністративні проступки було порушено? Які з цих порушень суттєво впливають на вирішення справи?

Задача 2

На засідання адміністративної комісії при виконкомі селищної ради гр. Р. з'явився з працівником приватної юридичної фірми "Щит". Гр-ну Р. було заподіяно шкоду внаслідок порушення секретарем виконкому Т. встановлених правил тримання собак і котів (собака розірвав гр. Р. куртку). Однак адміністративна комісія не допустила адвоката до розгляду справи, мотивуючи своє рішення тим, що в гл. 21 КпАП право користуватися юридичною допомогою спеціаліста надано лише особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, до того ж, в ній мова йде тільки про адвоката.

Дайте висновок по справі.

Задача 3

До працівників поліції звернувся директор магазину з проханням затримати гр. Н, який в цей час перебуває в торговельній залі. Своє звернення він пояснив тим, що напередодні ввечері було виявлено нестачу товару, а на відеозапису з контролюючих відеокамер видно, як громадянин Н. заховав товар і пройшов через контроль без здійснення розрахунку. Працівники поліції затримали гр. Н. і склали протокол про адміністративний проступок, передбачений ч. 1 ст. 51 КпАП. Протокол разом з відеокасетою як речовим доказом було передано до суду. Суддя, розглянувши матеріали, виніс постанову про закриття справи відповідно до п. 1 ст. 247 КпАП. Своє рішення суддя аргументував тим, що відеозапис не може застосовуватися як доказ, а інші докази у справі відсутні.

Дайте мотивований висновок по справі.

Задача 4

Проаналізуйте зміст ст. ст. 259, 260, 261, 262 КпАП.

Чи може контролер-ревізор здійснювати доставлення порушника, адміністративне затримання за вчинення адміністративного проступку, передбаченого аб. 4 ст. 135 КпАП? Чим відрізняється доставляння порушника від адміністративного затримання?

Задача 5

Під час перевірки райвідділу поліції перевіряючий з МВС України виявив в приміщенні для адміністративно затриманих громадян С., який утримувався протягом 2 діб у зв'язку з вилученням у нього наркотичного засобу. Тривалий термін затримання представник райвідділу пояснив тим, що необхідно було з'ясувати всі обставини придбання наркотичного засобу, а також провести його дослідження. Перевіряючий відзначив як порушення закону той факт, що адміністративне затримання було проведено без складення протоколу про адміністративне правопорушення.

Чи допущено порушення закону під час адміністративного затримання гр. С.?

Задача 6

До судді районного суду надійшла справа про повторне протягом року керування транспортним засобом в стані сп'яніння, вчинене гр. Т. До матеріалів справи було додано протокол огляду Т. на стан сп'яніння, проведений в присутності двох свідків з використанням індикаторної трубки "Контроль тверезості". Однак суддя виніс постанову про припинення справи, оскільки гр. Т. подав довідку з районної поліклініки про те, що в це й же день було проведено аналіз його крові, в якій алкоголь не виявлено. Як видно з довідки та протоколу, кров для аналізу було відібрано через 10 годин після проведення огляду працівниками поліції.

Чи відповідає вимогам закону постанова судді?

Задача 7

Визначте, хто має право складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 178 КпАП?

Задача 8

Дільничний інспектор поліції склав протокол про дрібне хуліганство, а також протокол про злісну непокору його законній вимозі, вчинені гр. С. Районний суддя повернув дані протоколи до РВВС, зазначивши в супровідному листі, що в них відсутні пояснення правопорушника та його підпис (дільничний інспектор зробив лише запис про відмову порушника від пояснень і підписання), а також підписи свідків.

Чи є підстави для відмови у розгляді справи?

Задача 9

Інспектор газового нагляду 15 листопада 1995 р. склав протокол про пуск газу на газовикористовуючі установки заводу ЗБК без дозволу органів газового нагляду. 22 листопада протокол та інші матеріали надійшли до районної адміністративної комісії, яка розглянула справу 27 листопада і наклала на головного енергетика заводу штраф. Порушник оскаржив постанову, оскільки, відповідно до ч. 2 ст. 277 КпАП, справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 101 КпАП, повинні розглядатися в семиденний строк, а з 15 листопада минуло 12 днів.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 10

У яких випадках подання скарги і принесення протесту не зупиняє виконання постанови про накладення адміністративного стягнення? Чому?

Задача 11

До начальника районного відділення поліції надійшла заява гр. М., позбавленого права керування транспортними засобами на 1 рік, з проханням скоротити цей строк. Після винесення відповідної постанови начальником відділення поліції минуло 5 місяців. До заяви М. додав характеристику з місця роботи, в якій відзначається сумлінне ставлення М. до праці.

Чи можна задовольнити прохання М.?

Задача 12

Постановою районного судді гр. Б. невідбутий строк виправних робіт,

застосованих за вчинення дрібного розкрадання, замінено адміністративним арештом на 15 діб. Із 25 робочих днів, що припадають на перший місяць виправних робіт, Б. відпрацював 20, інші дні не працював без поважних причин.

Чи правильно проведено заміну виправних робіт адміністративним арештом?

Задача 13

Гр. С., який відбував адміністративний арешт за злісну непокору законній вимозі працівника поліції, три дні відмовлявся виходити на роботу. Матеріал про це начальник РВ УМВС надіслав районному судді, який за злісне порушення С. режиму відбування арешту продовжив його строк на 15 діб.

Чи законна постанова районного судді?

Теми рефератів:

1. Стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення.
2. Оскарження постанови і перегляд справи.

Тема № 16 Адміністративна юрисдикція.

Навчальні питання:

1. Поняття та види адміністративної юрисдикції адміністративних судів.
2. Предметна юрисдикція.
3. Інстанційна юрисдикція.
4. Територіальна юрисдикція.
5. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.
6. Недопустимість спорів про підсудність

Додаткові питання:

1. Засвоїти поняття: адміністративна юрисдикція.
2. Дайте відповідь на запитання:
  1. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача.
  2. Підсудність справ за вибором позивача.

Теми рефератів:

1. Співвідношення юридичного та адміністративного процесу.
2. Принцип верховенства права в адміністративному судочинстві.
3. Особливості організації адміністративних судів в Україні.
4. Особливості визначення предметної підсудності адміністративних справ.
5. Інстанційна юрисдикція.
6. Суд апеляційної інстанції. Суд касаційної інстанції.

Тема 17. Публічне адміністрування у сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян

Семінарське заняття: «Публічне адміністрування у сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів

громадян»

Навчальна мета заняття: розглянути публічне адміністрування у сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Час проведення 2 год.

Навчальні питання:

1. Сучасні завдання державної політики України в сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.
2. Види гарантій законності.
3. Методи забезпечення законності.
4. Участь громадськості у формуванні та реалізації політики на всіх рівнях і здійсненні громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
5. Застосування права як особливий спосіб здійснення юридичних норм.
6. Застосування розсуду в забезпеченні законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Додаткові питання:

1. Засвоїти поняття: законність, розсуд.
2. Дайте відповідь на запитання:
3. Мета та стратегічні пріоритети державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.
4. Створення економічних стимулів для стабільного функціонування інститутів громадянського суспільства та зміцнення їх економічного потенціалу.

Теми рефератів:

1. Застосування права як особливий спосіб здійснення юридичних норм.
2. Правові рамки застосування розсуду.

Тема № 18: «Публічне адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави».**Семінарське заняття: «Публічне адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави».**

Навчальна мета заняття: розглянути публічне адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави.

Час проведення 2 год.

Навчальні питання:

1. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері юстиції.
2. Форми діяльності Міністерства юстиції України.
3. Загальна характеристика основ національної безпеки України.
4. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері внутрішніх справ.
5. Адміністративно-правове регулювання і державне управління у сфері оборони.
6. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у

сфері закордонних справ.

Додаткові питання:

1. Засвоїти поняття: юстиція України, адміністративно-правове регулювання

2. Дайте відповідь на запитання:

1. Організація державного управління у сфері безпеки.
2. Державний кордон та його захист і охорона.
3. Загальна характеристика сфери внутрішніх справ.
4. Загальна характеристика державної політики у сфері зовнішніх зносин.

Письмові завдання:

Завдання № 1

Складіть схему процедури публічного адміністрування сферою адміністративно-політичної діяльності держави. Вкажіть методи та мету, використання кожного.

Завдання № 2

Напишіть есе на тему: “Мої бачення вдосконалення процедури публічного адміністрування у сфері адміністративно-політичної діяльності держави”. (Обсяг 1-3 сторінок).

Теми рефератів:

1. Загальна характеристика державної політики у сфері зовнішніх зносин.
2. Дипломатична служба.

Тема № 19: Публічне адміністрування сферою господарювання та управління економічним розвитком суспільства.

Навчальні питання:

1. Адміністративно-правове і публічне адміністрування у сфері економіки.
2. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері фінансів.
3. Державне управління банківською системою. Загальна характеристика банківської системи як об'єкта державного управління.
4. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері реалізації митної політики.
5. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері підприємництва.
6. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері захисту економічної конкуренції.
7. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері промисловості.
8. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сферах транспорту і зв'язку.
9. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування в агропромисловій сфері.

10.Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сферах будівництва та житлово-комунального господарства.

11.Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері охорони навколишнього природного середовища.

12.Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування в окремих міжгалузевих сферах.

Додаткові питання:

1. Засвоїти поняття: адміністративно-правове і публічне адміністрування.
2. Дайте відповідь на запитання:
  - 1.Основні адміністративно-правові засоби державного впливу у сфері економіки. Державний контроль у сфері економіки.
  - 2.Організація державного управління у сфері фінансів.
  - 3.Основні напрями державного впливу Національного банку України на банківську систему.
  - 4.Види митних режимів.
  - 5.Державний контроль у сфері підприємництва.
  - 6.Державний контроль у сфері захисту економічної конкуренції.
  - 7.Державний контроль та нагляд у паливно-енергетичній сфері.
  - 8.Державний контроль та нагляд у сферах транспорту і зв'язку.
  - 9.Державний контроль у сферах будівництва та житлово-комунального господарства.
  10. Державний контроль та нагляд в агропромисловій сфері.
  - 11.Державний контроль, нагляд і моніторинг у сфері охорони навколишнього природного
  - 12.Організація державного управління в окремих міжгалузевих сферах.

Теми рефератів:

- 1.Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері реалізації митної політики.
- 2.Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері захисту економічної конкуренції.

Письмові завдання:

Тема № 20: «Публічне адміністрування соціальною та гуманітарно-культурною сферою суспільного життя.»

Семінарське заняття: «Публічне адміністрування соціальною та гуманітарно-культурною сферою суспільного життя.»

Навчальна мета заняття: розглянути публічне адміністрування соціальною та гуманітарно-культурною сферою суспільного життя.

Час проведення 4 год.

Навчальні питання:

1. Державна політика та публічне адміністрування у сфері інформатизації.
2. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері праці та соціальної політики.
3. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у

сфері охорони здоров'я.

4. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері освіти.

5. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері науки.

6. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері культури.

7. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сферах молодіжної політики, фізичної культури та спорту.

Додаткові питання:

1. Засвоїти поняття: державна політика.

2. Дайте відповідь на запитання:

1.Адміністративне право і державне управління у сферах соціальної і гуманітарно-культурної діяльності держави.

2. Державний контроль та нагляд у сфері праці та соціальної політики.

3. Державний контроль та нагляд у галузі охорони здоров'я.

4. Державний контроль у сфері освіти.

5. Організація державного управління у сфері науки.

6. Державний контроль та нагляд у сфері культури.

7.Сприяння держави участі громадськості у справах молоді, фізичної культури та спорту.

ЗАОЧНА ФОРМА

Тема № 3: «Суб'єкти адміністративного права».

Семінарське заняття: . «Суб'єкти адміністративного права».

Навчальна мета заняття: визначити поняття суб'єктів адміністративного права; поняття адміністративної правосуб'єктності і адміністративно-правового статусу; Президент України: повноваження щодо виконавчої гілки влади.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика суб'єктів адміністративного права: поняття і види.
2. Поняття адміністративної правосуб'єктності і адміністративно-правового статусу.
3. Президент України: повноваження щодо виконавчої гілки влади.
4. Консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби, що створюються Президентом України для здійснення своїх повноважень.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: суб'єкт адміністративного права; адміністративна правосуб'єктність; адміністративно-правовий статус.
2. Визначте адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.

Письмові завдання:

1. Накресліть у зошиті для семінарських занять систему органів консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, що створюються Президентом України для здійснення своїх повноважень.

Теми рефератів:

1. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади.
2. Адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.

Практичні завдання:

Задача № 1

Громадянин Б. подав документи до конкурсної комісії для участі у конкурсі на заміщення вакантної посади консультанта Секретаріату Верховної Ради України. Конкурсна комісія відмовила громадянину Б., мотивуючи своє рішення тим, що громадянин Б. не подав відомості про доходи і зобов'язання фінансового характеру, про нерухоме та цінне рухоме майно, а також про вклади в банках, що належать йому та членам його родини.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 2

Громадянці Г, яка працювала на посаді спеціаліста управління освіти міської ради, через 6 місяців після її виходу із декретної відпустки було призначено атестацію. В результаті проведеної атестації атестаційна комісія зробила висновок що громадянка Г. не відповідає займаній посаді і запропоновано звільнити її. Спираючись на рекомендацію атестаційної комісії,

міський голова звільнив громадянку Г. з посади.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. Чи є результати атестації та висновок атестаційної комісії обов'язковими до виконання головою відповідної ради?

Тема № 6. «Правовий статус центральних органів виконавчої влади України».

Семінарське заняття: «Правовий статус центральних органів виконавчої влади України».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та ознаки правового статусу центральних органів виконавчої влади України.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Система центральних органів виконавчої влади. Міністерства України, їх види та завдання.
2. Повноваження Міністра як керівника міністерства.
3. Територіальні органи міністерства, порядок утворення, реорганізації та ліквідації.
4. Структура територіальних органів міністерства. Правовий статус керівника територіального органу міністерства.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: Міністерства України, Міністр, Державний секретар міністерства, територіальні органи міністерства, служба як центральний орган виконавчої влади, агентство як центральний орган виконавчої влади, інспекція як центральний орган виконавчої влади.

2. Сформулюйте відповіді на запитання:

1. Служба як центральний орган виконавчої влади функції якого складають надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам.
2. Агентство як центральний орган виконавчої влади функції якого складають управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління.
3. Інспекція як центральний орган виконавчої влади призначення якого складають контрольно-наглядові функції за дотриманням державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами актів законодавства.
4. Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом
5. Діяльність Національних Комісій, їх вплив на реалізацію державної політики

Теми рефератів:

1. Територіальні органи міністерства, порядок утворення, реорганізації та ліквідації.
2. Повноваження Міністра як керівника міністерства.
3. Правовий статус керівника територіального органу міністерства.

Тема № 9: «Публічна служба».

Практичне заняття: «Публічна служба».

Навчальна мета завдання: визначити поняття публічної служби, поняття стимулювання праці і види відповідальності державних службовців; стимулювання праці і види відповідальності державних службовців.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

11. Публічна служба: поняття, види.
12. Поняття державної служби і державного службовця. Поняття посади і посадової особи.
13. Проходження державної служби: загальне поняття. Стадії проходження державної служби.
14. Права та обов'язки державних службовців. Види і характеристика обмежень щодо державних службовців.
15. Соціальний захист державних службовців.
16. Дисциплінарна відповідальність державних службовців. Відсторонення державного службовця від виконання повноважень за посадою. Підстави припинення державної служби.
17. Оплата праці, заохочення в соціальні гарантії.
18. Робочий час і час відпочинку державного службовця. Відпустки.
19. Поняття, підстави та види відповідальності державних службовців.
20. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: публічна служба, Соціальний захист державних службовців.

2. Сформулюйте відповіді на запитання:

1. Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика.
2. Поняття та особливості альтернативної (невійськової) служби.

Практичні завдання:

Задача №1

Задача № 1

Начальник управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації громадянин К., маючи вік 60 років і стаж державної служби 25 років та медичний висновок про незадовільний стан здоров'я, що перешкоджає виконанню службових повноважень, подав письмову заяву про відставку.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 2

Громадянин Б. подав документи до конкурсної комісії для участі у конкурсі на заміщення вакантної посади консультанта Секретаріату Верховної Ради України. Конкурсна комісія відмовила громадянину Б., мотивуючи своє рішення тим, що громадянин Б. не подав відомості про доходи і зобов'язання

фінансового характеру, про нерухоме та цінне рухоме майно, а також про вклади в банках, що належать йому та членам його родини.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 3

До голови правління Пенсійного фонду України громадянина Д. надійшла скарга на неналежне виконання начальником відділу по контролю за надходженням коштів та погашенням заборгованості з платників Пенсійного фонду України – громадянином В. своїх посадових обов'язків. Зміст скарги було доведено до відома останнього. Громадянин В. почав вимагати проведення службового розслідування з метою зняття безпідставних, на його думку звинувачень щодо нього, у чому йому було відмовлено у зв'язку з тим, що скарга не містить відомостей про автора, а щодо анонімних скарг службове розслідування не проводиться.

Надайте правову оцінку цій ситуації. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства.

Задача № 4

Громадянин Б., який протягом 3 років займав посаду віце-консула при генеральному консульстві України у Санкт-Петербурзі, був достроково відкликаний до України. Це рішення було аргументовано тим, що він вступив у шлюбні відносини із громадянкою Російської Федерації.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. В яких випадках працівник дипломатичної служби, направлений у довготермінове відрядження, може бути достроково відкликаний до України?

Задача № 5

Громадянці Г, яка працювала на посаді спеціаліста управління освіти міської ради, через 6 місяців після її виходу із декретної відпустки було призначено атестацію. В результаті проведеної атестації атестаційна комісія зробила висновок що громадянка Г. не відповідає займаній посаді і запропоновано звільнити її. Спираючись на рекомендацію атестаційної комісії, міський голова звільнив громадянку Г. з посади.

Надайте оцінку законності цього рішення. Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на норми чинного законодавства. Чи є результати атестації та висновок атестаційної комісії обов'язковими до виконання головою відповідної ради?

Задача № 6

Перед Вами 12 тверджень. Визначте чи є серед них помилкові? Відповідь обґрунтуйте.

1. Всі особи, які претендують на зайняття посади державною службовця повинні подати відомості про нерухоме та цінне рухоме майно, вклади в банках і цінні папери.

2. До державних службовців можуть застосовуватися тільки ті дисциплінарні стягнення, які передбачені Законом "Про державну службу".

3. Державний службовець не має права працювати за сумісництвом.
4. При прийнятті на державну службу може встановлюватися стажування терміном до 2 місяців.
5. Граничний вік перебування на державній службі однаковий для всіх осіб.
6. Існує 8 основних категорій державних службовців і встановлюється 10 рангів державних службовців. Ранги присвоюються незалежно від категорії.
7. Всі ранги державним службовцям присвоюються Кабінетом Міністрів України.
8. Державна служба припиняється тільки на підставах, передбачених Кодексом законів про працю України.
9. Рішення про прийняття відставки державного службовця або відмову в ній приймається у 10-денний термін.
10. В разі відставки державного службовця йому призначається пенсія з дня прийняття відставки.

Теми рефератів

2. Теми рефератів:

8. Класифікація посад державних службовців.
9. Види і характеристика обмежень щодо державних службовців.
10. Порядок проходження служби в Національній поліції України.
11. Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика.
12. Особливості дисциплінарної відповідальності окремих видів державних службовців.
13. Соціальне забезпечення державних службовців.
14. Дисциплінарна відповідальність державних службовців за вчинення корупційних діянь.

Тема № 10: «Форми публічного адміністрування».

Семінарське заняття: «Форми публічного адміністрування».

Навчальна мета заняття: визначити поняття, основні риси форм публічного адміністрування.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття і види форм публічного адміністрування.
2. Поняття актів публічного адміністрування.
3. Нормативні акти та їх ознаки. Дія актів у часі і просторі. Підстави припинення дії правових актів публічного адміністрування.
4. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади. Акти місцевих органів виконавчої влади.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: публічне адміністрування, правові акти, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, акти центральних органів виконавчої влади, акти місцевих органів виконавчої влади.

2. Сформулюйте відповіді на запитання:

1. Призначення правових актів публічного адміністрування.
2. Вимоги до правових актів публічного адміністрування.
3. Державна реєстрація нормативно-правових актів.
4. Властивості правових актів публічного адміністрування.

Теми для рефератів:

1. Поняття, види актів публічного адміністрування.
2. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади.

Письмові завдання:

Задача № 1

Виконавчий комітет Донецької міської Ради народних депутатів вніс на розгляд Ради пропозиції щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування. Однак міський голова зазначив, що виконавчий комітет не має право на здійснення таких повноважень. Він зазначив, що на це має право Міністерство внутрішніх справ України, а виконавчий комітет повинен лише прийняти відповідне рішення щодо пропозицій міністерства.

Дайте юридичну оцінку ситуації.

Задача № 2

Кожен студент самостійно до початку практичного заняття складає змістовну ситуацію, в якій виражається одна із форм публічного адміністрування із аргументацією на підставі чинного законодавства України.

Задача № 3

Напишіть есе на тему: “Мої бачення вдосконалення форм публічного адміністрування”. (Обсяг 1-3 сторінок).

ТЕМА № 11: «Методи публічного адміністрування».

Семінарське заняття: «Методи публічного адміністрування».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та загальні методи публічного адміністрування.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

10. Поняття методів публічного адміністрування.
11. Функції методів публічного адміністрування.
12. Класифікація методів публічного адміністрування.
13. Співвідношення переконання, заохочення і примусу в публічному адмініструванні.
14. Поняття і особливості адміністративного примусу.
15. Заходи адміністративного примусу.
16. Адміністративно-запобіжні заходи.
17. Заходи адміністративного припинення.
18. Заходи адміністративної відповідальності.

Додаткові питання:

6. Засвойте поняття: метод публічного адміністрування, адміністративний примус.
7. Сформулюйте відповіді на запитання:
8. Класифікація методів публічного адміністрування залежно від конкретного засобу, який використовується для вирішення управлінських задач.
9. Поняття та види заходів адміністративного попередження.
10. Сформулюйте відповіді на запитання:
- 7) поняття та основна мета застосування адміністративно-запобіжних заходів;
- 8) окресліть коло адміністративно-запобіжних заходів. Чи обмежений чітко перелік вказаних заходів в законодавчих актах?
- 9) характеристика заходів адміністративного припинення та мета їх застосування;
- 10) заходи адміністративного припинення загального призначення:
  - самостійні (оперативні) заходи адміністративного припинення;
  - допоміжні (забезпечувальні), тобто заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення;
- 11) заходи припинення спеціального призначення та порядок їх застосування:
  - заходи фізичного впливу;
  - спеціальні заходи;
  - вогнепальна зброя;
- 12) дайте характеристику заходам адміністративного стягнення.

Теми для рефератів:

1. Поняття та види заходів адміністративного припинення.
2. Поняття та види адміністративних стягнень та інших заходів відповідальності, їх нормативне закріплення.

Тема № 12. Загальні засади адміністративної відповідальності.**Практичне заняття: Загальні засади адміністративної відповідальності.**

Навчальна мета заняття: визначити поняття, основні риси та нормативну основу адміністративної відповідальності

; поняття адміністративного правопорушення та його ознаки; поняття та елементи складу адміністративного проступку.

Час проведення – 4 год. Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

23. Поняття та особливості адміністративної відповідальності.
24. Принципи адміністративної відповідальності.
25. Завдання законодавства про адміністративні правопорушення.
26. Система законодавства про адміністративні правопорушення.
27. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та

- самоврядування щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність.
28. Запобігання адміністративним правопорушенням.
  29. Забезпечення законності при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення.
  30. Чинність законодавства про відповідальність за адміністративні правопорушення.
  31. Поняття адміністративного правопорушення (проступку).
  32. Ознаки адміністративного правопорушення.
  33. Поняття, значення і структура складу адміністративного правопорушення.
  34. Об'єкт адміністративного правопорушення.
  35. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення.
  36. Поняття та ознаки суб'єкта адміністративного правопорушення.
  37. Загальний і спеціальний суб'єкти адміністративного правопорушення.
  38. Відповідальність за адміністративні правопорушення неповнолітніх віком від 16-то до 18-ти років.
  39. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб.
  40. Поняття адміністративного стягнення. Мета адміністративних стягнень.
  41. Види адміністративних стягнень. Основні та додаткові стягнення.
  42. Накладення і погашення адміністративних стягнень.
  43. Відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням.
  44. Підстави звільнення від адміністративної відповідальності.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: юридична відповідальність; адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення (проступок); склад адміністративного проступку; умисел (прямий, непрямий); протиправна легковажність; необережність; протиправна необачність.
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - а) основні риси адміністративної відповідальності;
  - б) види складів адміністративних правопорушень;
  - в) юридичний зміст таких складів адміністративних правопорушень, як матеріальні та формальні; однозначні та альтернативні;
  - г) ознаки, які характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення;
  - д) об'єкт адміністративного правопорушення, види об'єктів;
  - е) зміст суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення;
  - є) суб'єкт адміністративного правопорушення, статус загального і спеціального суб'єктів.
3. Адміністративна відповідальність посадових осіб.

Практичні питання:

1. Класифікація адміністративних стягнень.
2. Назвіть основні і додаткові адміністративні стягнення. Чим вони відрізняються?
2. Сформулюйте відповіді на запитання:
  - а) перелік адміністративних стягнень;
  - б) до яких категорій громадян не застосовують стягнення у вигляді позбавлення спеціальних прав?
  - в) особливості застосування адміністративного арешту.
3. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративні проступки.
4. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративні проступки.
5. Особливості відповідальності спеціальних суб'єктів.

Письмові завдання:

Задача 1

Визначте в гривнях розмір штрафу, встановленого за: зловживання монопольним становищем на ринку; недекларування предметів, які переміщуються через митний кордон України; несплату у встановлений строк митного збору в розмірі 100 грн.; виготовлення харчових продуктів із сировини тваринного походження, забороненої для використання, на суму 5 тис. грн.; виробництво і реалізацію будівельних матеріалів, які не відповідають державним стандартам, на суму 1 тис. грн.; безквитковий проїзд в тролейбусі.

Задача 2

Рішенням Іванівського міськвиконкому “Про запобігання захворюванню домашніх тварин на сказ” було передбачено застосування до громадян-власників, які вчасно не прищепили тварин від сказу, штрафу в розмірі до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварин чи без такої.

Чи відповідає вимогам закону таке рішення?

Задача 3

Гр. С. був позбавлений права керування автомобілем на 1 рік за невиконання вимоги працівника поліції про зупинку транспортного засобу. Вважаючи стягнення несправедливим, він звернувся із скаргою до прокурора, в якій зазначив, що є інвалідом праці II-ї групи, а до інвалідів, як пояснив йому знайомий юрист, стягнення у вигляді позбавлення права керування не застосовуються.

Підготуйте проект мотивованої відповіді громадянинуві.

Задача 4

Адвокат громадянина Л. оскаржив в суд постанову співробітника поліції про накладення на Л. штрафу за порушення ним правил дорожнього руху, мотивуючи скаргу тим, що протокол про адміністративне правопорушення не складався і, звісна річ, не підписувався свідками та порушником. Крім того, працівник поліції не повідомив громадянина Л. про час і місце розгляду справи.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 5

Гр. П. звернулась із скаргою до голови обласного суду на постанову судді районного суду, якою гр. У. було піддано штрафу на 50 грн. відповідно до ч. 2 ст. 154 КпАП. В скарзі гр. П. зазначила, що суддя не розглянув питання про відшкодування їй шкоди, заподіяної правопорушенням (собака гр. У. розірвав сумку гр. П. вартістю 100 гривень), а також не конфіскував собаку.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 6

Дільничний інспектор поліції затримав неповнолітнього Б., який перебував у кінотеатрі в стані сп'яніння. Дільничний інспектор з'ясував, що Б. вдома за згодою батьків випив вина з нагоди дня народження сестри. Вважаючи, що було вчинено правопорушення, передбачене ст. 180 КпАП, дільничний інспектор склав протокол, який було надіслано до адміністративної комісії при виконкомі селищної ради. Однак з адміністративної комісії протокол повернули до РВВС, зазначивши, що комісія не має права розглядати цю справу.

Кому підвідомча зазначена справа?

Задача 7

17-річний С. керував мотоциклом в стані сп'яніння. Начальник відділення поліції застосував до нього штраф у розмірі 300 грн. Прокурор району опротестував постанову начальника відділення, зазначивши, що цю справу повинен розглядати районний суддя. Начальник відділення в особистій розмові пояснив прокуророві, що він виніс постанову відповідно до ст. 13 КпАП, в якій встановлено, що в разі вчинення неповнолітнім адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КпАП, він підлягає відповідальності на загальних засадах.

Хто має право вирішувати такі справи?

Задача 8

Інспектор поліції оштрафував гр. П., який керував автомобілем "Газель", на 50 грн. відповідно до ч. 1 ст. 126, оскільки П. не мав посвідчення на право керування. Гр. П. пояснив, що автомобіль належить йому, а посвідчення випадково впало в дверцята кабінки і дістати його звідти він зараз не може.

Чи правильно накладено адміністративне стягнення?

Задача 9

Які посадові особи від імені органів внутрішніх справ (поліції) мають право розглядати справи про такі адміністративні правопорушення: незаконне вироблення без мети збуту наркотичних засобів в невеликих розмірах; пошкодження внутрішнього обладнання пасажирських вагонів; самогоноваріння; перебування в громадському місці у п'яному вигляді; керування транспортним засобом у стані сп'яніння?

Задача 10

Головний державний інспектор ветеринарної медицини району склав протокол про ухилення від виконання припису державного інспектора ветеринарної медицини щодо утилізації загиблих тварин, вчинене головним

зоотехніком КСП “Світанок” Є. Оскільки, на його думку, до порушника слід застосувати більш суворе стягнення, ніж надано право накладати йому, він передав протокол на розгляд адміністративної комісії.

Чи правильно вчинив головний державний інспектор ветеринарної медицини?

Задача 11

Гр. 3. поскаржився дільничному інспектору поліції на сусіда Г., який самовільно побудував гараж під вікнами його квартири. Дільничний інспектор склав протокол про самовільне будівництво і надіслав його до виконкому селищної ради. Виконком розглянув справу і оштрафував гр. Г. на 150 грн., а також зобов’язав його знести гараж.

Дайте оцінку правомірності рішення виконкому.

Теми рефератів:

1. Застосування попередження як виду адміністративного стягнення.
2. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
3. Підстави звільнення від адміністративної відповідальності.
4. Види органів, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
5. Повноваження органів, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
6. Співвідношення повноважень суду та поліції щодо притягнення до адміністративної відповідальності.
7. Законодавче регулювання адміністративної відповідальності.
8. Форми вини суб’єкта адміністративного проступку.

Тема № 13: Способи забезпечення законності в публічному управлінні.

Семінарське заняття: Способи забезпечення законності в публічному управлінні.

Навчальна мета завдання: визначити способи забезпечення законності в державному управлінні, поняття та сутність парламентського та президентського контролю.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Сутність і загальна характеристика способів забезпечення законності в публічному управлінні.
2. Державний контроль: поняття і роль у публічному управлінні.
3. Класифікація видів державного контролю.
4. Контроль з боку органів місцевого самоврядування.
5. Контроль з боку громадських організацій.
6. Контроль в управлінні, його види. Поняття, функції і види державних інспекцій.

Додаткові питання:

1. Засвойте поняття: законність; дисципліна; контроль; перевірка виконання; адміністративний нагляд.

2. Сформулюйте відповіді на запитання:

- а) в чому полягає забезпечення законності в державному управлінні?
- б) які є види державної дисципліни?
- в) як співвідносяться поняття “контроль” і “нагляд”?
- г) в яких формах здійснюється судовий контроль в державному управлінні?
- д) які особливості державних інспекцій як органів виконавчої влади можна виділити?
- е) в чому полягає значення звернень громадян для забезпечення законності в державному управлінні?

3. Система контролюючих органів в Україні.

Теми рефератів:

- 4. Класифікація видів державного контролю.
- 5. Контроль з боку органів місцевого самоврядування .
- 6. Контроль з боку громадських організацій.

ТЕМА № 15. Проведення в справах про адміністративні правопорушення **Практичне заняття: Проведення в справах про адміністративні правопорушення**

Навчальна мета заняття: розглянути особливості та стадії проведення в справах про адміністративні правопорушення.

Час проведення 2 год. Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

- 7. Завдання та принципи проведення в справах про адміністративні правопорушення.
- 8. Обставини, що виключають проведення в справі про адміністративне правопорушення.
- 9. Докази у справі про адміністративне правопорушення, їх оцінка.
- 10. Особи, які беруть участь в проведенні в справах про адміністративні правопорушення.
- 11. Заходи забезпечення проведення в справах про адміністративні правопорушення.
- 12. Протокол про адміністративне правопорушення, порядок його складення.

Письмові завдання:

Задача 1

Начальник РВ УМВС розглянув справу про вчинення гр. В. адміністративного проступку, передбаченого ст. 173 КпАП, і виніс постанову про застосування до порушника штрафу. В скарзі на постанову адвокат громадянина В. зазначив, що під час розгляду справи допущено ряд порушень. Так, адвокат не був повідомлений про час та місце розгляду справи, начальник у звертаннях до В. постійно вживав слова “порушник” або “хуліган”, не були опитані всі свідки, не проведено огляд на стан сп’яніння. Адвокат також зазначив, що до приміщення, де розглядалася справа, не були допущені родичі правопорушника та представник громадськості.

Які принципи провадження у справах про адміністративні проступки було порушено? Які з цих порушень суттєво впливають на вирішення справи?

Задача 2

На засідання адміністративної комісії при виконкомі селищної ради гр. Р. з'явився з працівником приватної юридичної фірми “Щит”. Гр-ну Р. було заподіяно шкоду внаслідок порушення секретарем виконкому Т. встановлених правил тримання собак і котів (собака розірвав гр. Р. куртку). Однак адміністративна комісія не допустила адвоката до розгляду справи, мотивуючи своє рішення тим, що в гл. 21 КпАП право користуватися юридичною допомогою спеціаліста надано лише особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, до того ж, в ній мова йде тільки про адвоката.

Дайте висновок по справі.

Задача 3

До працівників поліції звернувся директор магазину з проханням затримати гр. Н, який в цей час перебуває в торговельній залі. Своє звернення він пояснив тим, що напередодні ввечері було виявлено нестачу товару, а на відеозапису з контролюючих відеокамер видно, як громадянин Н. заховав товар і пройшов через контроль без здійснення розрахунку. Працівники поліції затримали гр. Н. і склали протокол про адміністративний проступок, передбачений ч. 1 ст. 51 КпАП. Протокол разом з відеокасетою як речовим доказом було передано до суду. Суддя, розглянувши матеріали, виніс постанову про закриття справи відповідно до п. 1 ст. 247 КпАП. Своє рішення суддя аргументував тим, що відеозапис не може застосовуватися як доказ, а інші докази у справі відсутні.

Дайте мотивованій висновок по справі.

Задача 4

Проаналізуйте зміст ст. ст. 259, 260, 261, 262 КпАП.

Чи може контролер-ревізор здійснювати доставлення порушника, адміністративне затримання за вчинення адміністративного проступку, передбаченого аб. 4 ст. 135 КпАП? Чим відрізняється доставляння порушника від адміністративного затримання?

Задача 5

Під час перевірки райвідділу поліції перевіряючий з МВС України виявив в приміщенні для адміністративно затриманих громадянин С., який утримувався протягом 2 діб у зв'язку з вилученням у нього наркотичного засобу. Тривалий термін затримання представник райвідділу пояснив тим, що необхідно було з'ясувати всі обставини придбання наркотичного засобу, а також провести його дослідження. Перевіряючий відзначив як порушення закону той факт, що адміністративне затримання було проведено без складення протоколу про адміністративне правопорушення.

Чи допущено порушення закону під час адміністративного затримання гр. С.?

Задача 6

До судді районного суду надійшла справа про повторне протягом року керування транспортним засобом в стані сп'яніння, вчинене гр. Т. До матеріалів справи було додано протокол огляду Т. на стан сп'яніння, проведений в присутності двох свідків з використанням індикаторної трубки "Контроль тверезості". Однак суддя виніс постанову про припинення справи, оскільки гр. Т. подав довідку з районної поліклініки про те, що в це й же день було проведено аналіз його крові, в якій алкоголь не виявлено. Як видно з довідки та протоколу, кров для аналізу було відібрано через 10 годин після проведення огляду працівниками поліції.

Чи відповідає вимогам закону постанова судді?

Задача 7

Визначте, хто має право складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 178 КпАП?

Задача 8

Дільничний інспектор поліції склав протокол про дрібне хуліганство, а також протокол про злісну непокору його законній вимозі, вчинені гр. С. Районний суддя повернув дані протоколи до РВВС, зазначивши в супровідному листі, що в них відсутні пояснення правопорушника та його підпис (дільничний інспектор зробив лише запис про відмову порушника від пояснень і підписання), а також підписи свідків.

Чи є підстави для відмови у розгляді справи?

Задача 9

Інспектор газового нагляду 15 листопада 1995 р. склав протокол про пуск газу на газовикористовуючі установки заводу ЗБК без дозволу органів газового нагляду. 22 листопада протокол та інші матеріали надійшли до районної адміністративної комісії, яка розглянула справу 27 листопада і наклала на головного енергетика заводу штраф. Порушник оскаржив постанову, оскільки, відповідно до ч. 2 ст. 277 КпАП, справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 101 КпАП, повинні розглядатися в семиденний строк, а з 15 листопада минуло 12 днів.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Задача 10

У яких випадках подання скарги і принесення протесту не зупиняє виконання постанови про накладення адміністративного стягнення? Чому?

Задача 11

До начальника районного відділення поліції надійшла заява гр. М., позбавленого права керування транспортними засобами на 1 рік, з проханням скоротити цей строк. Після винесення відповідної постанови начальником відділення поліції минуло 5 місяців. До заяви М. додав характеристику з місця роботи, в якій відзначається сумлінне ставлення М. до праці.

Чи можна задовольнити прохання М.?

Задача 12

Постановою районного судді гр. Б. невідбутий строк виправних робіт, застосованих за вчинення дрібного розкрадання, замінено адміністративним

арештом на 15 діб. Із 25 робочих днів, що припадають на перший місяць виправних робіт, Б. відпрацював 20, інші дні не працював без поважних причин.

Чи правильно проведено заміну виправних робіт адміністративним арештом?

Задача 13

Гр. С., який відбував адміністративний арешт за злісну непокору законній вимозі працівника поліції, три дні відмовлявся виходити на роботу. Матеріал про це начальник РВ УМВС надіслав районному судді, який за злісне порушення С. режиму відбування арешту продовжив його строк на 15 діб.

Чи законна постанова районного судді?

Теми рефератів:

1. Стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення.
2. Оскарження постанови і перегляд справи.

4. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про адміністративні послуги: закон України від 06.09.2012 № 5203-VI Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 1705. //URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17/>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
4. Про громадські об'єднання: Верховна Рада України; Закон 13 від 22.03.2012 № 4572-VI . База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII . База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 . База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> 32. Про дорожній рух: Закону України від 30.06.1993 № 3353-XII . База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.
7. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР . База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> 69. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> 70.
9. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25.06.1992 № 2494-XII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
10. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
11. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : закон від 22.09.2011 № 3773-VI . База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
12. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. База даних «Законодавство України» /

ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.

13. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.
14. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.

Основна література:

1. Загальне адміністративне право : підручник / І.С. Гриценко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька та ін.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ : Юрінком Інтер, 2017. – 566 с.
2. Ківалов С.В. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник : затверджено МОН України / С.В. Ківалов, І.О. Картузова, А.Ю. Осадчий; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса : Фенікс, 2014. - 342 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник за ред.В.Галуцько, Н.Армаш,В.Басс та ін. Херсон /ОЛДІ-ПЛЮС 2018.- 444С.
4. Адміністративне право України: навч. Посібник для здобувачів вищ.освіти. / За ред. Ю.П.Битяка,В.М.Гарашук – Х., 2017. – 182 с.
5. Сучасні проблеми адміністративного права та процесу: тези доп. Учасників Всеукраїнського наук.-практ. Конф./ Харків: ХНУВС, 2017, 294с.
6. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія В,Б. Пчелін/ Харків 2017.- 487с.
7. Адміністративне право України. Загальна частина у схемах // МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред д-ра юрид. наук, проф. В.В. Сокурєнка. - Харків : ХНУВС, 2019. 236 с. <https://dspace.univd.edu.ua/items/7fe27b92-b536-4a8d-927a-b83bdc762df1>.
8. Велика українська юридична енциклопедія: Т.5 : Адміністративне право. Харків : Право, 2020. 960 с. :іл.
9. Адміністративне судочинство в схемах :навч. посіб. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг.ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка ; [О. В. Брусакова, І. В. Панова, Д. В. Швець та ін.]. – Харків : ХНУВС, 2021. – 225с
10. Правове регулювання адміністративних послуг у схемах : навч. посіб. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка ; [О.В. Брусакова, К.О. Крут, І.В. Панова, Д.В. Швець та ін.]. – Харків : ХНУВС, 2021. – 130 с. <https://dspace.univd.edu.ua/items/621463e4-40e8-41ea-a90f-5c81efcc6748>.
11. Панова І.В. Клубань М.В. Дієвість інституту забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акту чи нормативно правового акту // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2023. №

2. С. 49-58 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2>

12. Public Policy in the Sphere of Activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Approaches to Determining the Essence and Content. Tsyhanov O., Chumachenko I., Panova I., Golub M. 2020. Amazonia Investiga. Volume 9, Issue 28, April 2020, p. 159-165 DOI: 10.34069/AI/2020.28.04.19

13. The investment environment management system in the framework of legal support as a factor of national safety Panova I., Andriiko O., Kysil L., Kurylo T., Uralova Y. 2020. Journal of security and sustainability Issue ISSUES ISSN 2029-7017/ISSN 2029-7025 (online) 2020 Volume 10 Number 1 (September) p. 149-162 DOI: 10.9770/jssi.2020.10.1(11)

14. Синявська, О. Ю., Повалена, М. В., Носевич, Н. Р. (2023). Правовий режим воєнного стану: аналіз законодавства України. Академічні візії, (17). вилучено із <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/237>

15. Іванов, А. О. (2021) «Актуальні питання стимулювання праці державних службовців», Право і безпека, 82(3), с. 136-143. <https://dspace.univd.edu.ua/items/e8cf7852-f83e-4a80-ba2b-59be9a96b6e1>

Додаткова література:

1. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / В.Я. Настюк, О.Ю. Синявська, В.В. Мартиновський та ін.; за заг. ред. В.Я. Настюка. - Харків : Право, 2019. - 510 с.

2. Панова І.В., Стреляний В.І. Здійснення функцій органів влади України на тимчасово окупованих територіях і колаборантська діяльність: проблеми розмежування. Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Ф-т № 6, Каф. правоох. діяльності та поліцейстики, Наук. парк «Наука та безпека». - Харків, 2022. - 320 с. С.73-76. <https://dspace.univd.edu.ua/items/5764da3f-4433-48b0-ae35-1bda18a90dc1>.

3. Попова С.М. Волонтерська діяльність в умовах війни на території України. // Тези доповідей II науково-практичної конференції (м. Харків, 20 квітня 2022 р.) «Проблеми сучасної поліцейстики» (дистанційно). Харків: ХНУВС. 20 квітня 2022 р. 320 с., С. 114 – 118. <http://doi.org/10.5281/zenodo.6532312>

4. Панова І.В. Сучасні проблеми цифровізації військового обліку в Україні проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. III наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2023. – 208 с. – С. 52-56. <https://dspace.univd.edu.ua/items/53e4a11d-7784-47ec-8140-1c250b37af2e>

Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar). URL: <http://scholar.google.com>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

3. <http://www.rada.kiev.ua/>. URL: Верховна Рада України.

4. <http://www.kmu.gov.ua>. URL: Кабінет Міністрів України.
5. <http://www.nau.kiev.ua>. URL: Нормативні акти України.
6. www.vasu.gov.ua – Вищий адміністративний суд України.
7. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень